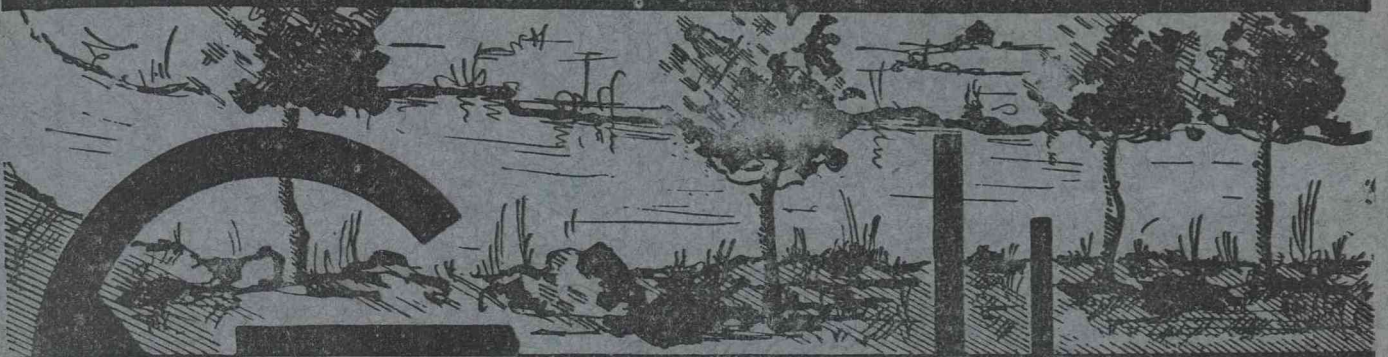

VEDAT

İmtiyaz Sahibi
AZMİ ÖNAKIN

1-12-1938
SAYI : 20

Yazı İşleri Direktörü
Mustafa DÜMER

AYLIK

MANİSA

HALKEVİ

DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

1 — Atatürk Heykeli Önünde İlbayın
Nutku	Dr. Lütfi Kırdar
2 — Atamız Öldü. yaşasın Kemalizim	M. DÜMER
3 — O En Büyük Yazmakla Bitermi?	M. Azmi Önakin
4 — (Şiir) Atama	H. BOZKURT
5 — (Şiir) İzinde	B. Kemal Çağlar
6 — Liderimiz ve Liderler	M. ÇAĞATAY
7 — Atatürk ve Türk Tarihi	İ. GÖKÇEN
8 — Atatürk ve İlim	C. SEZGİN
9 — Atamın Acısı	V. Kurşuncu
10 — (Şiir) Atatürk'üm	N. N. EDGÜER
11 — Büyük Yasımız	F. ERDOĞAN

Valimiz B. Dr. Lutfi Kırdar'ın 21 İkteşrinde ATATÜRK Heykeli Önünde Verdiği Heyecanlı Nutuk ...

Gözü yaşlı vatandaşlarım;

Bugün hayatta en acı, en karanlık, en yaşlı günümüzdür. Bugün en büyüğümüzü, Türk milletinin en mübarek evlâdını, demek caizdir ki canımızı karatopraklara veriyoruz. Hepimiz bağrımıza taş bassak yeridir. Bu acı, bir insan bir millet için dayanılır şey değildir. Size ağlamayınız diyemem. Çünkü gönülden fışkıran bu gözyaşlarını durdurmağa beşer kudreti kâfi değildir. Türklükle beraber bütün insanlık, bütün beşeriyet yaşlar içinde ağlıyor. Elimizden uçan bir aziz ruh idi ki, bir daha bize dönmiyecek. Biz fanîlerin arasında yer almayacak, biz ağlamıyalım da kimler ağlasın.

**

Yurtdaşılarım Atatürk başlı başına dağlarile, topraklarile, şehirlerle, denizlerle, fırtınalarile, yıldırımlarile, göklerle bir âlem idi. Kaybınız çok büyüktür.

Fakat müteselli olalım ki bugün fikir selâmetile bu büyük dehayı iki cepheden tetkike imkân vardır. Birisi şimdi ölen, fanî hayata ebediyen gözlerini yuman eşsiz Atatürk. Öteki de hiç ölmeyen, eserleri daima gözler kamaştıracak olan, daima bizim can evimizde yaşıyacak olan ebedî, ölmez Atatürk. İşte Türkün bu ebedî öz evlâdıdır ki bütün millî hayatımız da, bütün insanlık hayatında yaşıyacaktır. Bunu size, yüreğim unulmaz bir yara içinde çırpınrken, müjdelerim.

**

Evet kardeşlerim, gözlerinin ışıkları binlerce yıllık mesafedeki karanlıkları delerek meçhul âlemleri, Höyükler altında kalan Türk hayatını nur içinde bırakan büyük Atatürk öldü, can tenden ayrılır gibi ebediyete intikal etti. Fakat Onun eserleri, Onun akla durgunluk veren inkılâpları ve mucizeleri, beşer kudretinin asla erişemiye-

ceği büyüklükleri, mukaddes hatıraları bize mutlu birer mirastır.

Bütün beşeriyeti kışkırtan bu inkı-lâpların tâ başında Onun askerî dehasının ibdalarını saymak itikadımca yerinde olur. O bizi ölümlerden kurtarmıştı. Ve yeni Türkiye'ye, yepyeni motörize edilmiş, büyük komutanlarile, sübaylarile kuvvetli, inanlı bir ordu armağan etmiştir, ki göz bebeğimiz olan bu ordu bizim varlığımızın, Atatürk Cümhuriyetin ebedî zımanıdır. Dimdik bekçisidir. Onu Büyük Şef ölürken dudakla-rının arasından bir hayat müjdesi olarak fısıldamıştı.

Sonra eşsiz Önderimizin inkılâpları, her sene birer mucize ile ortaya koyduğu mukaddes inkılâpları milletimiz için baha biçilmez birer nimettir. Atatürk bu inkılâp-ları yaratmayıp ta, bunlardan herbangi birisini ortaya koysaydı o bile Türk milleti için kıyametlere kadar bir şeref olurdu. Sevgili Atamızın dünyalar durdukça par-laklığı çoğalacak olan eserleri, inkılâbları birer mucizedir.

Şapka ve kisve inkılâbı, kadınlık, dil, harf inkılâbları, medenî kanunlar, Türkü muasır medeniyetin üstünde yaşatmak için ortaya koyduğu göz kamaştırıcı eserler, bunların hepsi öyle şeylerdir, ki beşer bunları taklide kalkışsa yarım yamalak bir iş olurdu.

Türk ne idi? Kendisini bile anlamıyan bir millet haline gelmiştik. Tarihimiz bir kaç masaldan, bir iki padişahın sönük haya-tından ibaretti. Halbuki şanlı Ata elinde tuttuğu dünyaları aydınlatan meş'ale ile bu cebheyi de nurlandırdı. Şimdi biz Türküz dediğimiz zaman köklerimiz binlerce sene evvel yaşamış, medeniyetler yaratmış, tarih-lerde devirler açmış kahramanların cihan-girlerin köklerine bağlıyız.

Atatürk bize geçmişle, şimdisiyle, geleceğiyle bir tarih cihanı yaşattı ki yal-nız bu, Türk milletinin göğsünü ebediyete kadar kabartacaktır.

*
**

Atatürk o mutlu ölmezlerdendir ki ölümüyle bile bütün insanlık bir kardaş gibi sulh ve müsalemet çiçekleri, kordele-leri ve bağları içinde birbirine yaklaştı. Mukaddes tâbutu onun, cins, mezhep ve milliyet ayırt etmeksizin hayranı olan bü-tün beşer kütlelerini birbirine ısındırdı. Bu manzaraya eminim ki Allah bile âşık olmuştur.

*
**

Türkün büyük Atasının hangi bir mu-cizesini daha sayayım. Hayatı bütün mu-cizelerle dolu olan ve Türklükle beraber dünyalara, bütün insanlığa mal olan bu ebedî dehâdan Türk milleti ve dünya ebe-diyen nur alacaktır.

*
**

İşte gözü yaşlı, bağı taşı kardeşlerim, bugün kara topraklara tevdi ettiğimiz ve bütün ölmez eserleri önünde, göz-lerimizi kamaştıracak olan, arkasından ağladığımız Ata bize can ve şeref vermiş eşsiz bir önderdi. Onun enerjisini, onun felekleri deviren hızını Türk milleti ve Cümhuri-yet hükûmeti daima mukaddes, yapılması mecburi bir örnek bilecektir. Atatürk, ebe-dî istirahatgâhında nurlar ve şerefler için-de yattıkça, Ulu Tanrı bu millete mesud ömürler, şerefli ve şa'saalı hayat, ölmez bir varlık versin...

ATA'mız öldü.. Yaşasın Kemalizin

Yazan: M. DÜMER

Meselâ; bir hatıra saklıyorum:

Atatürk senelerce evvel bir gün Üniver-site gençliğini ziyaret etmişti. Atatürk Cumhuriyetin onuncu yılında aziz Cumhu-riyeti gençliğe emanet etmek suretile bütün bu taze ve olgun dimağlara lâzımgelen işareti vermişti. Gençlik te kalplerinin duy-gularını Atatürk'e göstermeğe vesile arıyor-lardı. Büyük Ata bu ziyaretle Cumburiyet uğrunda herkesin fedakârlığını bir imtihan-dan geçirmek istedi. Gençler (Biz Cumhu-riyet uğrunda canımızı feda ederiz). Diye fedakârlıklarının büyüklüğünü anlatmak iste-diler.

Yer yüzünde Türkün ve insanlığın biri-cik Atası

— Hayır Cumhuriyet için ölmeyiniz. Onu ayakta ve dinç tutmak için yaşamamız lâzımdır. — Buyurmuşlardı.

Atamızın bu büyük vecizesi hepimize en kısa ve doğru yolu gösterecek kadar belig-dir. Büyük Ata'nın ölmez eserlerini dünya-lar durdukça yaşatmak için biz ölmeyeceğiz hayır kendimizi ye'se ve kahra kaptırmıya-cağız. Onun aşkını daima kalbimizde taşıyaca-ğız. Onun açtığı nurlu ve şen yollarda ha-yatımızı yükselteceğiz. Biz daima Atatürk'ün açtığı büyük çığırda yürümeğe and içmiş evlâtlarıyız...

Atatürk'ün eserlerini içten ve dıştan, hattâ mütalea etmekliğimize kudretimiz yok-tur. Bunlar öyle muazzam hâdiselerdir ki büyüklüklerini, parlaklıklarını, güzelliklerini biz faniler tamamiyle anıyamıyacağız. O in-celikleri ancak gelecek nesiller ayırd edebi-

İkinciteşrin 1938 Türk milleti için bir matem ve gözyaşı ayı olmuştur. Tür-kün en büyük evlâdı, hepimizin Atamız bu ayın onuncu günü sabah saat dokuzu beş geçe fanî hayata mübarek gözlerini yumdu, Bizi yaslar ve yaşlar içinde bırakarak ebedî makamına çekildi; fakat bu o kadar milli ve o kadar âlemşümül bir hâdisedir ki çatırdıları arasında kâinatı sarsan bu ayrılışın buracıkta tasvir ve izahı bu bedbaht kalemler için mümkün değildir

Acı pek zehirlidir, yara çok derindir, ıstıraplarımızı yapma sözlerle ifade edemi-yecek derecede mecalimiz kesilmiştir.

Bir defa yeni Türkiye'nin kurtarılması ve kurulması işinde ne gibi enerjiler görü-lüyorsa Onun ebedî dehasına borçluyuz. Atatürk'ün arkasından bir millet halinde, çığlıklarla ağlayışımız ne bir evlâdın ana-sına babasına ağlamasına benzer, ne de herhangi bir kaybın telâfisile elde edilir. Atatürk'ün ölümü gözlerimizin nuru bir karanlık içinde kalmıştır. Onun yürekleri-mize doldurduğu inkılâp aşkı bir sademe geçirmiştir. Biz Onun öleceğini bir defa bile aklımızdan geçirmemiştik, geçiremezdik; fakat işte bütün faniler için mukadder olan hâdise bu ay tahakkuk etti.

ATATÜRK'ün nutku olan mukaddes kitabında ve mübarek hayatında kendimizi avutacak çok teselli çareleri vardır. Avun-mak için acılara tahammül etmek ve kuv-vetlerimizi tazelemek için gene Onun ulvî hayat safhalarından örnek almağa çalış-malıyız.

leceklerdir. Geçmişin hicliğini, karanlıklarını, körlüklerini, zulümlerini; büyük inkılâbın bütünlüğünü, nurlarını, gözler kamaştıran güzelliklerini, adaletini ancak istikbal zihne vurabilecektir.

Hâdiseleri şimdi içinde bulunduğumuz şartlarla ölçmeğe kalkışmamalıdır. Meselâ bundan 12 sene evel dönerken şapka inkılâbını ele alalım. Atatürk'ün mucizeli eli bu işe dokunmasaydı herhangi bir kimsenin başına şapka koyması kabil miydi?

Bir kimse bundan gene 12 sene evel ortaya çıkıp ta kadınlar erkekler gibi serbest hayata iştirak edecekler, meb'us olacak kadınların hayatta lâzım olan fikirlerinden istifade edilecektir, deseydi bizde buna inanılır mıydı? Fakat bunlar şimdi âdi işler sırasına geçmiştir.

Bu millet yıllarca çetrefil arap ve farsî kaidelerini ezberlemek ve gene sonunda öğrenememek bedbahtlığında idi. Yeni Türk yazısı küçük bir Türk zekâsını bile altı ayda açıyor, dilini çözüyor, o yavruyu bülbüle döndürüyor.

Şanlı Türk tarihi masallardan hurafelerden yoksulluktan kurtuldu. Şimdi ben Türküm dediğim zaman içimde bir âlem kaynaşıyor, kalbim göksümden fırlıyacakmış gibi bir hal oluyor. Bütün bunlar Atatürk'ün ucu bucağı bulunmaz inkılâplarının harikalarının, mucizelerinin bir katresidir.

Onunla nasıl iftihar etmiyelim. Bu umranlı, refahlı san'atlı, şimendiferli medenî vasıtalarla bezenmiş olan güzel vatan, yeşil yurt yalnız bizimdir. Sade bizimdir diyebiliyoruz, Onu çok severiz. Onu bize Atatürk ölmez çiçek'lerle, ölmez eserlerle bezeyerek emanet etti. Onu Atatürk'ün Cumhuriyetile dünyalar durdukça yaşatacağız, evlâttan evlâda bir aziz miras diye hediye edeceğiz.

Mukaddes Ölü.. Aziz Ölü.. Ölmez Ölü.. Yüksek ve manevî tahtgâhında ebediyen

huzur ve nur içinde yat.. Yüreğin mi terih olsun. O Senin bize canlar değer mağanıdır. Sen nur içinde yattıkça vedian şerefle yaşıyacaktır. Onu biz evlâtlarımız süsliyerek, bezeyerek, tekemmül ettirerek yaşatacağız.

..

Gene Ulu Tanrımız yaramızı sarmak içindadımıza koşuyor. Atatürk'ün inkılâp rında şanlı ve ismetli arkadaşı Reisicumh oldu. Bu demek; inkılâbımızın şaşaasında zerre kadar kaybetmiyerek yürüyeceğiz demektir.

İsmet İnönü Kurtuluş Savaşında daim Atatürk'ün sağ kolu olmuş bir kahramandır. O İnönünde düşmanı mağlûp etti zaman Atatürk Onu telgrafla tebrik etti [Türkün makûs talihini yenen kumandan diye taltif ve tavsif etmişti.

Lozan çarpışmalarını hep hatırlıyoruz. O vakit İsmet İnönü sabahlara kadar vatan yolunda çalışır ve Büyük Ataya çektiği telgraflarda vatanına ve Ona hasretlerini suzişle anlatırdı.

Çok teselliye ve bir kuvvetli desteğe muhtaç olduğumuz bu dakikalarda bunlar millet müsterih olsun, emin olsun diye tekrar ediyoruz.

Yaramız çok derin, ıstırabımız âlemşümlüdür. Fakat Atatürk nesli her müşkülü bertaraf etmiş olgun ve inkılâpçı bir nesildir.

Gözlerimiz ağlamaktan kan çanağına dönmüş bir halde gene ağlayarak tekrar ediyoruz. Canımız, aziz Büyük Önderimiz Atatürk'ümüz öldü. Fakat hiçbir zaman ölmeyecek yalnız birşey vardır ki Onun ebediyen yaşıyacak olan eserleridir. Evet Atatürk öldü, fakat yaşasın Onun eserlerini bir rejim halinde toplıyan Kemalizm..

M. DÜMER

O; En Büyük: XXXXXXXXXX XXXXXXXXXX Yazmakla Biter mi?

YAZAN : M. AZMİ ÖNAKIN

Günlerdenberi hepimiz ve bütün dünyaya... 18 milyonu diriltip hayata, refaha ve medeniyete ulaştıran... Dünyaya ve cihan kültürüne eşsiz bir ışık olan Büyük İnsanın kayıbile yanıyoruz..

Eski ve yeni dünyanın her tarafı: Onun için yâs tutuyor. Tarih; gözyaşları içinde Bu ilâhî Harp ve Sulh Kahramanına ağlıyor... Cihanın bütün neşir vasıtaları, Siyahlara bürünmüş; hüznün içinde; Onun harikalar dolu emsalsiz hayatını anlatıyor.

Gözlerimiz; Onu bir daha görememenin hasretile... Kulaklarımız; Onun çelik sesini bir daha duyamayacağının elemiyle;

Dillerimiz; Ona Öldü demenin acısıyla yanıyor... Kafamız, beynimiz, ilmimiz... Bizi ölümden kurtaranı, ölümden kurtaramamanın acıyla tırmalanıyor...

Ekserimiz hayatında yakın sevdiklerinin ölümüne ağlamış veya ağlayabilecek birer insanız. Fakat arkasından bütün dünyanın yâs tuttuğu ve 18 milyonun gözyaşı döküğü tek bir insan var: *Büyük Atam...*

Biliyoruz ki tarihin kaydettiği büyük kahramanların ölüm acıları; saray duvarlarının, saray mensuplarının gözlerinden dışarı çıkmamıştır.

Ona; koca bir millet elem görmüş, gün görmüş yaşlı ihtiyarından; en taze körpe yavrusuna kadar niçin ağlıyor? Çünkü O; halk adamıydı, O bizden bir insandı ve O bizimdi.

O dünyanın en büyük bir askeri idi.. Harikalar dolu hayatında tek muvaffakiyetsizliği kaydedilemeyecek yegâne adam

O idi.

Türk ordusunu Onun kadar iyi bilen ve Onun kadar iyi sevk ve idare eden kumandan yoktur.

Anafatalar kahramanı olmasaydı: Yurdumuz daha büyük harbin başlangıcında elden gidecekti. O! bu memleketi iki defa kurtardı.

Dünya iktisad buhranı manchester bacalarını verimsiz ve dümansız bıraktıysa sebep?

Çanakkaleyi zekâ ve kuvvetinin yumruğıle tikiyan ve tuzlu suyu rontken bakışlı şualarile tariyan O eşsiz kahramandıydı.

Fennin en son harp cihazlarıyla dopdolu istilâ ordularının karşısında İnönü, Sakarya, Afyon ve Dumlupınar harikalarını yaratan Oydu...

O büyük bir sulh ve siyaset adamıydı... Daha düne kadar; bütün cihanın tek ve müşterek bir düşmanı olan Türkiye'yi; bugün tek mil dünya milletlerinin en çok sevdiği ve saydığı bir ülke yapan Odur.

Dünyanın barut fıçısı dedikleri Balkanları birbirine çözülmez bağlarla saran ve dünyanın gıpte ile baktığı bir sulh örneği olarak « Balkan antantı » nı yapan Onun sihirli eli idi.

«Saidabad paktı» ile doğu milletlerini Türkiye'ye bağlayan ve şark ülkelerinde; mazlum ve geri milletlerin Ulu mürşidi olarak tanılan Oydu...

Mudanya, Lozan, Montrö ve Hatay... Işıklı zekâsının nurile aydınlatmış ve onları başlı, başlarına birer tarih yapmış olan gene

Odur.

Dün; « Hasta adam, son nefesinde.. mirasını paylaşalım » diyen emperyalist Avrupa; Bugün: « Türkiye'ye bakınız. Ondan örnek alalım,, diye bağırıyorsa bu görüş ve kanaati doğuran gene Odur.

O büyük bir âlimdi... Öz tarihimizi, öz dilimizi, öz yazımızı bize O buldu, O verdi.

O büyük bir inkılâpçı idi. Asırların köhne fikirleri içinde ihmallerin, nisanların bağrında kalmış, harap ve geri bir yurdumuz vardı. O kurtardığı vatani dünyanın en mamûr bir köşesi yaptı. Eski ve kötü ne varsa O yıktı. İyi ve güzel ne varsa O yaptı.

Geri ve esir bir vatanımız vardı. Bize ileri ve hür bir vatan verdi. Başımızda saray ve saltanat denen bir tufeyli vardı. Onu attı. Bizi hâkim kıldı. Medenî vasıtalarından, sanayiden mahrum ve yabancıları zengin eden bir müstehliktik. Bize sanayileşmiş refah içinde bir yurt bıraktı.

Arapça okuyor, arapça heceliyorduk. Bize öz dilimizi öz yazımızı O belletti.

Gülünç bir kılıkla fes giyyorduk. Bize şapkayı giydirecek; kıyafetimizi O düzeltti. Anarşi içinde, eşkiya içinde emniyetsizlikle yaşıyorduk. Bizi rahat ve huzura O kavuşturdu.

Hedefsiz ve idealsiz bir adamdık. Bize yolumuzu gösteren eserlerini muhafaza edecek ve yükseltecek anahtarları da veren O oldu..

İşte altıok. İşte Halkevleri!.. Tekkelerin zaviyelerin, miskin köşelerinde şark tevek-külile pinekliydük. Bizi iş için, ideal için, vatan için Halkevlerinin çatısı altında O topladı. Altı oku bağrımıza ve kalplerimize hedef ve ideal olarak O yerleştirdi.

Sınırlarımız açık, hudutlarımız belirsizdi. Kim için ve ne için askerlik yaptığımızı bilmiyorduk. Hesapsız ve maksatsız ara-çöllerine akan Türk kanı artık milli hudud beklerken akabilir... Bize Dünyanın en kuvvetli silâhlarla techiz edilmiş, işini, maksadını hesabını iyi bilen Büyük Türk ordusunun da O yarattı. O verdi.

O; çok sevdiği milletin babası. Büyük atası idi. O; mazlum milletlerin kurtarıcısı büyük mürşidi idi. O; İnsanlığın en büyük zekâ ve harika örneği idi.

O; En Büyük... Yazmakla, saymakla biler mi? Büyük olan herşey Ondan başkasına yakışmıyor... Atamız; fanî bir vücut olarak aramızda yaşadığı günlerde etten ve kemikten bir insan ve bir devlet Adamıydı.

Artık şimdi O; 18 milyonun kalbine giren, kanında yaşayan bir din ve bir ideal oldu.

Ey varlığı gönüllerimizde; ruhu ilâhî semalarda olan Büyük Atam... Ebedî istirahat gâhında rahat uyu!..

Eserini ve Emanetini dünya durdukça koruyacak ve yükseltecek 18 milyon evlâdın manevi huzurunda, sana ve aziz miraslarına layık olmak için and içiyoruz...

M. Azmi ÖNAKIN

ATAMA

Aldısa tarih seni geniş, büyük bağrına;
• Biliriz ki sığmazsın, tarih donen ummana.
Fanileri nisyana gömen ölümse eğer;
Bu nisyân ancak; benim gibi, faniye değer.
Ardında milyonlarca hıçkırık yükseliyor,
Her geçen gün bağrımızı hancer gibi deliyor
O güneş kahpe ecel böyle sardıkça seni..
Ecel! diz çok, utan; bu işden kahpeler gibi.
Toprak değil, bütün bir milletin bağı açık,
Sana kalplerimizde nurdan bir mezar açtık.
Toprağın bile kalbi çatlar Seni gömseler
Sana mezar olmak için her Türkün kalbi yeter.

HİKMET BOZKURD

ULUS'tan

İZİNDE...

Hey dünya! Yeryüzü! Sarsıl, yarıl, çok.
Neysen bugün göster: Delin, boşan, gök,
Kendini yere çal, parçalan Tarih.
Ey Timur, Attilâ, Yıldırım, Fatih.
Alpaslan, İskender, Cengiz, Napolyon.
Ey evelce ölen yüzlerce milyon
Kâfi değil gökten muhayyel tavaf:
Kalkın mezarlardan, toplanın saf saf;
Doğrulun: gelen bir eşsiz kahraman,
Doğrulun: geliyor en büyük insan...

() başburcumuzdu; biz tek hisardık;
Onunla kurtulduk, onunla vardık;
Onunla yaşadık, güldük onunla.
Biz, on yedi milyon, öldük onunla;
Bütün ışıkları götürdü gurup.
Ve birden hepimiz tek adam olup,
Tutabilmek için onun yerini
Daha yükseltmiye baş eserini
Bir anda dirildik onyedi milyon.
Ha Atatürk ha Türk: Yoktur ona son..

Kaç yıldır Türkçeydi Tanrının dili;
İnsana ne ilâh ne de sevgili
Ne de ana - baba aratıyordu:
Her an yaratıyor, yaratıyordu,
Birlikti gönüller ona iymanda,
O ateş yanardı her damla kanda,
Yolumuzda öncü ışık, hızlı O,
El'mizden tutan babamızdı O,
Ana şefkatiyle seven ilk erdi.
Damarlarda kandı gözlerde ferdi,
Tekdi hepimizdi, bizdendi bizdi,
O bizim başımız herşeyimizdi..

Ecel, alçak ecel; ne yüzle kıydı
Fani olmasaydı o da Tanrıydı:
Gerçi et - kemikdi onun da tışı
Ammâ semalara denkti bakışı,
Saçları alevdi, ruhu alevdi,
Bütün dünya onu tanıyıp sevdi
Dünya baştanbaşa ona hayrandı;
O eşi bir daha gelmez insandı,
40,000 yıldanberi aranan sancak..
Ağlar bir babanın ardından, ancak.
Bir - iki çocuğu nihayet beş - on;
Biz şimdi öksüz on yedi milyon,
Kadın - erkek, yaşlı - genç, çoluk - çocuk,
Her göz kan içinde, her beniz uçuk;
Hıçkırık boradır, seldir gözyaşı;
Bugün yere eğik her Türkün başı..

Ağartan tek ışık bu karagünü
Senin aziz başın sadık İnönü;
Sen seslendin, ondan doğruldu başlar;
Diyordun: Biz varız, biz; arkadaşlar.
Ata, kanda yaşar, gönülde yaşar;
O gitti, Türklük var, Türklük; Türklük var!
Ruhumuzda inan, gözümüzde yaş,
Acıda tek kalbiz, ödevde tek baş;
Milyonlarca adım, tek hedef, tek iz;
Onun davasının iradesiyiz.
Eskisinden daha şuurlu, zinde,
Senin Ardındayız, Onun İzinde..

Behçet Kemal ÇAĞLAR

LİDERİMİZ VE LİDERLER

Yazan M. ÇAĞATAY

Dünya kurulalıdanberi hiçbir millet hiçbir ülke Türk milletinin duyduğu azaplara, döktüğü göz yaşlarına maruz kalmadı, Türkün Atası öleli, herşey dillendi. Radyolar, gazeteler, köylüler, çocuklar, analar, babalar, yabancılar hülâsa bütün dünya Türklerin kurtarıcısına, yapıcısına ağıtlar zaferlerine destanlar medhiyeler yazıyor ve göz yaşları döküyor..

Şu sekiz on gün içinde yazılan ve söylenenler bir araya gelse bir Atatürk edebiyatı, bir Atatürk destanı meydana gelir. Fakat ne kadar söylesek ve ne kadar yazsak hiçbir zaman ne onu, ne de onun yaptıklarının bir parçasını bulan gözlerimiz, titreyen ellerimiz, kanatyan kalplerimizle tasvir edemeyiz. Türk milleti bıçak, kurşun ve mermi yarasını sarmakta, iyi etmekte ustadır. Fakat Atasının ölümüyle meydana gelen bu yarının ne tedavisini ve nede tesellisini biliyor.. Her ev babasını kaybetmiş bir matemhane, hepimiz boynu bükük yetimler gibionun bıraktığı miraslar arasında doya doya, hınçkır hınçkır ağlıyoruz: kanadı kırılan bir kuş gibi çırpınıyoruz yaralarımıza merhem arıyoruz..

Ataya yalnız biz değil, dünyanın galip ve mağlup milletleri, bütün insanları ağlıyor. Çünkü o, yalnız Türk milletinin şerefi için değil, insanlığın kalkması birbirine bağlanması için çalıştı. Hiç bir zaman diğer Liderler gibi boğucu, yıkıcı ve müstebid olmadı. Dünyayı ellerinde tutmuş Liderlere bakarsak onların ufuklarını ihtiraslar, gözle-

rini kan lekelerinin çevrelediğini görürüz. İranlıların Daryüsü, Kurusu Makedonyalıların İskenderi, Romalıların Sezar, Kartacalıların Anibali ve Fransızların Bonaparti hep aynı gayenin yolcularıydı.. Bu saydıklarım ve benzerleri Liderler; ordularını bir kasırga gibi kıt'alarına üzerlerine sevk ettiler, her yeşili soldurarak, her yaşayanın boynunu bükerek, ufuklardan ufuklara koştular

Elbette koşacaklar, elbette boğacaklardı. Çünkü dar yüs'e Gamb'a ve kuruştan, İskendere babası Filipten, Anibala Hamlikardan, Napolyona Cümhuriyetçilerden binlerce asker, milyonlarca lira miras kalmıştı. İşte onları ufuksuz ihtiraslara götürecek, dünyaları zapt edecek para, ordu kuvvetli bir hükümet bekliyordu. Bu kılığlar, bu haşin suratlı ordular ilerlemek isteyen insanlığı boğmak, yeşermek isteyen medeniyeti soldurmak, güzelleşen memleketleri harabeye çevirmek için biçilmiş birer kaptandı. Önlerinde sözecek bir sürü ocak, kesilecek binlerce babayigit, kesilen başlardan dikilecek yüzlerce Ehram vardı....

İnsanlık bu afet karşısında tutunabilmek için yıllarca gözyaşı döktü, azap çekti ve kurbanlar verdi.. Fakat tarihin gözleri kanlı, kızıl ihtiraslı Liderleri durmadan kesmek, durmadan yer almak ve durmadan öldürmek için yaratıldıklarından bir türlü doymıyorlar., kurdukları imparatorlukları bir mezbahaya aldıkları yerleri bir viraneye benzetiyorlardı.. Fakat sonu ne oldu? Hani nerede o

muazzam imparatorluklar? Hani eski zamanların Roma, Kartaca, İran imparatorlukları? Nerede o yakın zamanları kasıp kavuran Napolyonun zaptettiği geniş ülke? Bugün onların üzerlerinde yeller esiyor, hepsi birer tarih oldu.

Çünkü onlar zekalarını dehalarını, ihtiraslarına kurban ettiler. Hem insanlık ve hemde milletleri için zararlı oldular. Bundan dolayıdır ki daha hayata gözlerini yumarken kurdukları imparatorluklar çöktü; her millet bir afetten kurtulmuş gibi ölen Liderin ardından güldüler, düğünler yaptılar..

Fakat bizim baş diğer Liderler gibi ne insanlık için tehlikeli bir afet ve nede milleti için bir yara oldu. Doğduğu günden ölümüne kadar insanlığın yükselmesi, milletin şerefine bir kat daha artması, zavallıların kurtulması için çalıştı. Saydığım ve tanıdığımız Liderlerin arkasında bigünah ve masumlardan akan bir kan deryası uzanıyordu; bizimkinin ise önünde barıştan insanlıktan şualar ve nurlar vardı. O, hayatı müddetince bu idealin peşinde koştu. Onun idealleri siyasi sınırlarımız içinde yaşayan Türklerin refah ve saadeti için çimlenir ve filizlenirdi. Hayatını, dehasını millete, insanlığa vakfetti.

Daha mektebe adım attığı gün Türkü ezen, esir ve köle yetiştiren istibdadın sarsılmaz düşmanı oldu O yalnız istibdadın değil muhteris nazarlarını yurdumuza çeviren Türkü boğmak isteyenlerden de nefret etti. Her zaman ve her yerde «Türkiye Türklerindir», «Türkler dünyanın en büyük milletidir» fikrini ileri sürdü ve bütün hayatı müddetince bu idealin tahakkuku için çalıştı ve bütün dünyaya Türkün büyüklüğünü, merdliğini, âlicenaplığını, örnek

bir millet olmak kabiliyetinde olduğunu gösterdi.

Onun hayatı bahasına aşıladığı, yaydığı bu fikirler müddehidülmerkez daireler halinde genişledi, Türk sınırlarını çizdi, ufuklarımızdan taşıdı, dünyayı sardı ve herkesin kafasını, gönlünü Türk yaptı..

O mektep sıralarında, kurduğu cemiyetlerde ve ordu da her zaman Türkeye eş ve baş olarak yaşadı. Türkün merd kalbini, Türkün temiz ruhunu, sağlam karakterini ordu hayatında onun kadar anlayan, onun kadar işliyen ve olgunlaştıran olmadı.

En iyi bir psikolog gibi etüdünü ikmal ettikten sonra kullanacağı ordunun emniyetini eline aldı. O artık mükemmel bir kumandan ve muallimdi, zekâsı, dehası ve elindeki kuvvetiyle dünyanın en kuvvetli ordularını bile yenebilirdi. Netekim Anafartalarda Türkün büyüğü, büyük adını, ilk hamlede dünyaya tanıttı.. Kemali dünya Kemal olarak o andan itibaren bilmeğe başladı.

Fakat tali', çöken Osmanlı imparatorluğunu da Arslan payı yaptırdı. Yurd istilâ edildi, Türk esir oldu. Herkes Türkün öldüğüne, tarihten adı silindiğine inandı. Fakat yalnız o, yalnız âlemin tanıdığı Kemal bu zevalin kemaline inandı.

Hayatını uğruna vakfettiği Türkeye güvendi. Türkler, nasıl yıkılan Selçuk imparatorluğu üzerinde ondan daha kuvvetli bir Osmanlı imparatorluğu kurmuş ise, şimdi de Osmanlı imparatorluğu batmışsa ondan daha kuvvetlisini kurabilir, dedi. Türkün yaralı kalbine, uçuk benzine, ümidin, saadetin ışıklarını işledi ve bu imanla İstanbul'dan

ayrıldı.

O Türkün yaratıcılığına, kuruculuğuna ve yapıcılığına tek başına inandı. tek başına bütün dünyaya isyan etti. Bu sesde ne medeniyetleri yıkacak vahşilik, nede insanlığı boğacak korkunçluk vardı. O boyundurukda inliyen milletler namına, insanlık namına, Anadolu'nun dumanlı dağlarından âleme haykırıyordu.

Ya İstiklâl. Ya Ölüm..

Cihan harbi sonunda herkes sustu, herkes galiblerin isteklerini kabul etti baş eğdi. Yalnız bizim baş, cihan harbinde burnunun önünü görmiyen koda-manların önünde dimdik duruyor; eğilmiyordu.

İşte Türkün ilk bayramı 19 Mayıs 1919 onun Anadolu'ya geçmesiyle başladı. Bundan tam 19 sene evvel birçok Liderlerin yapmak istediğini bizimki muvaffakiyetle becerdi.. Türk milletini kurtarmaya and içen Mustafa Kemal'in arkasında, ne parlıyan binlerce süngüsü, ne hazinesi ve nede hükûmeti vardı. O yalnız başına inandığı ve iman ettiği Anadolu dağlarını kendine taht, milletin merd kalbini taç olarak başına giydi.. Ordusuz, parasız ve hükûmetsiz şarktan doğan bir güneş gibi Türkün semasında yükselmeğe başladı. Onu baba, Lider, Şef yaptık. Etrafını aldık, öğüdlerini dinledik, peşinde merdce vuruştuk, düşmanı, istibdadı memleketten koğduk.. O bu şerait içinde düşmanı memleketten koğmak ve müstakil bir Türkiye Cumhuriyeti kurmakla tarihin tanıdığı cihangir ve kumandanların üzerine tüy dikti. Tanınmış Liderler boğmak, öldürmek isterlerken, bizimki ölmek tehlikesinde olan milletlere serdarlık, başlık

etti. Bütün inliyen milletler ilhamlarını ve işaretlerini onun haykırışından aldılar. Zaferimizi ve imanımızı kurtuluşlarına destek ve rehber yaptılar.

O bu zaferile Türkün çektiği ıztıra-rları, döktüğü gözyaşlarını tarihe gömerek yeni tarihin yapraklarını açtı. Artık Türk milleti, kendini bir hamır gibi onun şifalı ve semereli ellerine teslim etti. Ona Gazi, Ulu Önder, Atatürk, Baba adını verdi. Gazi ekmeğimizin katığı, ruhumuzun neşesi, alnımızın şerefi idi. Bazan bir öğretmen, bazan devletin başı, bazan ordunun komutanı, bazan bir usta gibi enkaz ve virane halinde geri aldığı memleketini kuruyordu. Atatürk, hepimize dil, gönlü-müze gıda, ruhumuza ülkü oldu. Biz uyurken o çalışıyor, biz yerken o okuyor, biz gezerken o Cümhuriyetin gelişmelerinin temellerini atıyordu. Tam 15 sene durmadan, uyumadan, dinlenmeden Türkün yükselişi, örnek bir millet oluşu için savaştı. Büyük orduları yenmekte, büyük kuvvetlere kumanda etmekte ne kadar mahir ise, büyük işleri başarmak, yapmak hususunda da o kadar üstaddı. kılıcı kadar keskin kalem, haritaları kadar meşhur projeleri vardı. Fakat hiç bir zaman o dehasını ne milletin ve nede milletlerin sefaleti, ızdırabı için değil, Türkün yükselmesi ve sulhun korunması için kullanırdı. O önde hepimizin derdi, hepimizin düşüncesi ve hepimizin remziydi. Bize her gün bayramlar, her gün şerefler, her gün şanlar bahşederdi.. Türk o hayata gözünü yumuncaya kadar kederi, ıztırabı, ye'si tanımadı bile.. Onun sayesinde en büyük törenlere, en büyük neşelere, en yüksek zevklere ulaştık. Neşe, eğlence ve saadet âdeta bizim bir esirimizdi,

Onu kendimize malikûm etmiştik. Bu gün bu meydanlarda çeşme gibi akan gözyaşlarımız, kanayan kalblerimiz, onun zamanında kahkahalarla güler, gürliyen imanlı ve inanlı seslerimiz ufukları aşardı..

Böyle bir Ataya Türk nasıl ağlasın.. Türk nasıl kara keyibde uğruna hayatını feda eden adam için ölmesin, deli olmasın!. Yurdun doğusundan, batısına, ihtiyarından gencine, şehirlisinköylüsüne kadar, hepsi ağlıyor. Hepimizin evinde ölü bir baba yatıyor, kardeşler inliyor, nineler yüzlerini yırtıyor, analar eşsiz kalan evleri, çocuklar babasız kalan saadet yuvaları için ağlıyorlar.. Türk ve diğer milletler tarihlerinde hiç bir zaman böyle bir mateme rastlamadı.. Hiç bir millet bir Lider için bu kadar çok inlemedi. Ona yalnız Türk değil, malûller, galibler, hülâsa bütün dünya ağlıyor, en büyük eylâdını kaybeden yalnız Türk değil, bütün insanlık..

Tarihte, dilde, duyguda, düşüncede ve ilerilikte; maddî zaruretler içinde; 15 sene gibi kısa bir zamanda cennet gibi bir yurd, Türk gibi bir millet, çelik bir iman ve ordu yaratmak şimdiye kadar hiç bir devlet şefine nasip olmadı.

İmparatorluk devrini düşünelim; Türk milletini, bozuk idare, sakat düşünce, kör, topal, dilsiz ve inansız yaptı; millet de, devlet de ne yaptığını ve ne yapacağını bilmiyor, nereye doğru gittiğinden bi haber köyünde, şehrinde, taşlasında hüdayı nabit yetiştiren bir nebat gibi soluyor, bucalıyor, boğuluyordu. O bizi düştüğümüz bu çukurdan çıkararak bize iman verdi; hedef ve yol gösterdi. Diliyle, düşüncesiyle

duyuş ve idealile öyle bir millet yarattı ki, hayata gözlerini yumarken Türk milletinin neler yapacağını biliyordu. Türk milleti onun iyiliklerini, dehasını takdir ettiği içindir ki başı ucunda hem hınçkırıyor, matem tutuyor ve hem de yolunda yürüyeceğine onu kendine ülkü ettiğine and içiyor. Gerek bu and, gerekse İaönünün 17 milyon tarafından seçilişi, dayduğumuz millî ıztırab, Türk ulusunun kısa bir zamanda nasıl yetiştiğini gösteren en büyük deliller oldu..

Onun sözü, hareketi bir dersi ibret olduğu gibi ölüsü de öyle oldu. Tarih, devlet reisleri, aile idare edenler ve bütün insanlar onun ölümünden en büyük bir ders aldı. İyi niyetle kendini veren; milletini riyasız seven, millet için çalışan onun uğruna hayatlarını vakfedenlerin son mükâfatları yalnız milletin gözyaşları, hınçkırıkları değil, aynı zamanda onun ideallerinin millet için ideal oluşu, prensip ve hareketlerinin millî prensibler ve hareketler olarak kalışıdır..

Fakat biz, hiç bir zaman onun gittiğine, bizden ayrıldığına inanmıyoruz. O savaşları, anıdları, inkılâbları, vatanperverlik ve milliyetperverliği ile her zaman inanımızın temeli, ülkümüzün ışığı, ruhumuzun enerjisi olarak yaşıyacak. Dünya durdukça, Türk yaşadıkça Atatürk daima kalbimizin dimaımızın kemâli olarak yaşıyacaktır.

M. ÇAĞATAY

(ATATÜRK) VE TÜRK TARİHİ

Yazan İ. GÖKÇEN

Günlerdenberi göz yaşlarımız sel gibi akıyor. Kâinatımızı ısıtan ve aydınlatan biricik güneşimizi kaybettik. Türklüğün kalbi şimdi Ankarada ebedî uykusuna yatmıştır....

Yaşamının ve hayatın en güzel bir sembolü olan Büyük Atamız nasıl öldü?.. Koca bir milleti ve yıkılan bir tarihi ölümden kurtaran büyük deha güneşi nasıl söndü?..

Evet.. tabiatın amansız kanunu, ölüm hepimiz için mukadder diye düşünüyorduk. Fakat Atatürkün öleceğini aklımıza bir an bile getirmemiştik. Onun mavi sema kadar engin ve ilâhi bakışları, mucizeler söyleyen mukaddes ve madeni sesi ve bir güneş gibi ulvi ve yüksek başı, hayatın ve ebediyetin ta kendisi idi.

Onu son defa İkinci tarih kongresinde görmüştüm. Vatanın dört bucağından koşup gelen davetliler Dolmabahçe salonunu hınca hınç doldurmuştu. Atatürk de öğretmenler ve davetliler arasında oturuyordu. Herkes nura müştak pervaneler gibi Onun güzel yüzünü doya doya seyretmek için mütemadiyen yer değiştiriyor, Onu daha yakından görebilecek bir mevkie oturmak için can atıyordu.

On gün devam eden kongre o kadar çabuk geçti ki halâ o tatlı günlerin hatırasıyla avunuyorum. Hayatımın en mes'ud dakikaları muhakkak ki Atatürk ile bir arada bulunduğumuz o günlerdir.

Bir zamanlar padişahların mütereddi ve nursuz yüzlerinden başka bir sima görmeyen bu büyük salon şimdi bir ilim akademesi

halinde idi. Türklüğün adını anmaktan korkan düşkün Osmanlı hükümdarlarının zevkleri için yaptırdıkları bu çatı altında şimdi "Türk tarihi," konuşuluyor ve buna bir çok avrupalı âlimler de iştirak ediyordu.

Bu baş döndürücü ve cihana parmak ısırtan bir devrim idi ki bunu ancak Atatürk yapabiliyordu: O, cephede yenilmez bir Başkumandan, siyasette bir Dâhi, ilimde bir Yaratıcı olmuştu. Onun kanaati şu idi: Tarihimizin hurafat ve yanlış malûmattan tamamen tecrid edilerek ilmî yollarda hakikati millet ve memlekete hizmet edecek bugünün ve yarının Türk nesline anlatmak, milletimiz ve eski medeniyetimiz hakkında doğru malûmatı öğrenmek için birinci şart olan milli türk tarihinin hazırlanması lâzımdı. Nitekim türk milli istiklâl ve inkilâp hareketlerinde olduğu gibi bu millî tarih dâvasında da o güneşler güneşinin, maveraları bir anda gören, büyük işaretile Türk tarih cemiyeti kurulmuştu.

Atatürkün şimşekler yaratan Asman kadar derin mavi gözlerinin çevrildiği bir müşkül yoktur ki bir anda halledilmesin.

O, yalnız milleti ve memleketi kurtarmakla kalmadı, binlerce seneler topraklar altında yatan ırkımızın namını ve şanını, insanîyete yaptığı medeniyet hocalığını da meydana çıkardı. Bütün cihana karşı o engin sesile haykırdı:

— "Dünyaya ilk medeniyet tohumlarını atan bizim babalarımızdır!.."

Atatürk tarihe de can verdi: Türk tarihi hakkında tedkikat yapan bazı Avrupa

âlimlerinin bilgileri müphem ve karanlık şeylerdi. Fakat Ulu Şef karanlıkları delen, maveraları bir anda keşfeden o esrarlı bakışları ve büyük zekâsile Türk tarihini bütün vuzuhile meydana çıkardı ve parmağı ağzında mütehayyir kalan medeniyet dünyasına: (Ne mutlu Türküm diyene!) düsturunu kabul ettirdi.

Cumhuriyet devrinden önce bedbah Türk yavrusu kendi ırkının büyüklüğünü tanıyamıyordu. O, tarih içinde kendini unutmuştu. Tarih diye okuduğu şey bir sürü masal ve hurafeden ibaretti. Bunların içinde Türklüğe aid bir tek kelime yoktu..

Bugün cumhuriyet yavrusunun kalbi tarih öğrenmeğe başladığı günden itibaren büyük Türk ırkının varlığı ile doludur: Şu ihtiyar kürrenin üstünde kurulan medeniyetlerin biricik beşiği Orta Asyadır. Bugün kabul edilmiş olan bu ilmî hakikat bize gösteriyor ki orta asyada dünyanın ilk medeniyet ışığını yakan insanlar bizim ecdadımızdır. Bütün dünyanın her tarafına orta asya kültürü Türk ırkı tarafından götürülmüştür. Cumhuriyet neslinin ilk beşer tarihi hakkında öğrendiği hakikat göğüslerimizi kabartacak ve kalplerimizi enerji ile dolduracak mahiyettedir.

İşte bunu bize Atatürk öğretti.

Yunan ve Mısır medeniyetleri Otokton birer medeniyet zannediliyordu. Anadolu yaylâsının bir medeniyet köprüsü olduğu akla getirilmiyordu. Bugün öğrenmiş oluyoruz ki eski zamanlar tarihinde ırkımızın esaslı ve büyük rolü vardır. Ege medeniyeti, Eti medeniyeti, Sümer ve Mısır medeniyetleri bir zencirin halkaları gibi birbirine bağlanmışlardır. "Bu medeniyet zencirinin iki ucu ise halkalarının döğüldüğü Altayın demir ocaklarındadır.."

Bu hakikati bize büyük Türk dehası

söylüyor. Kalplerimiz iftiharla kabarıırken o büyük Türke daha yaklaştığımızı duyuyoruz. O bir güneştir; biz ondan kâinata saçılan birer kıvılcım..

Bütün dünya ibretle görsün ki büyük Türk dehası şu ihtiyar tarihe kendi benliğini öğretiyor!.

Orta zamanlar tarihine geçelim: Yakın bir maziye kadar orta zamanlar tarihi de karanlıktır: Avrupa din taassubu içerisinde yüyüyor. İnsanlar bir takım boş ve manasız hayaller peşinde... Binbir işkencelerle Engizisyonlar çalışmada... Binlerce derebeği, yüzlerce hükümdar mütemadiyen Avrupa haritasını değiştiriyorlar.

Türk zekâ ve irfanile incelip yükselmiş olan asya medeniyetleri de doğru avrupadan bir sefalet dalgası uzanıyor: Haçlılar! Bizans kapılarına dayanan Türk akıncılarının keskin kılıçları bu zavallı sürüleri doğruyer.

İslâmiyetin hâmisî kesilen Türkler arap modasına göre isimlerini değiştirdiği için bunları arap sanıorduk. Akdeniz ve Endlûs yolile avrupaya medeniyet getiren anasırın mahiyeti meçhul kalmıştı. Hele avrupada Rönesansın menşelerini şarkta aramak kimsenin aklına gelmiyordu. Gücile kuvvete, faik medenî vasıtalarile orta zaman avrupasını yıldırان Hun'ların ömrü çadırda ve at sırtında geçer sanılıyordu.

Bugün büyük dâhimizin yaktığı ebedî güneşle o karanlıkları ne kadar vuzih görmekteyiz. İlk büyük medeniyetlerdeki kurucu ve yapıcı rolünü büyük Türk ırkı orta zaman dünyasında da devam ettirmiş, garbin uyanmasına rehber olmuştu..

Atatürk olmasaydı Türkün tarihi de metruk ve yetim kalırdı.

Osmanlı hükümdarlığı zamanında bu

memleketin asıl sahibio eerece unutulmuştu ki "Türk," adı çok defa yabancı bir unsur-
dan bahseder gibi anılırdı. Bugün yurdumu-
zun üstünde medeni dünyanın takdir ve hay-
ranlıklarile Atatürkün çizdiği o mukaddes
yolda yürüyen koca bir ilim müessesesinin
adı "Türk Tarih Cemiyeti," dir. Irkımızın a-
saletini, büyüklüğünü, cihangirliğini medeni
dünyaya öğreten bu cemiyet onun elile ku-
ruldu ve Türklüğe emanet edildi.

İhtiyar tarihe hâkim olmuş hiçbir şahsi-
yet yoktur. Tarihin mukadder olan seyri
bütün meşhur adamların eserleri üstünden
bir silindir gibi geçmiş ve onu istediği şekle
sokmuştur. Fakat Türk milletinin yetiştirdiği
büyük dahî Atatürk tarih ve onun seyrine
hâkim olmuş dünyanın yegâne kudretidir.

Büyük harp sonunda Türk vatanının uğ-
radığı felâketi onun lisanından dinleyelim:

"1919 senesi mayısının 19 uncu günü
vaziyet ve umumî manzara:

"Osmanlı devletinin dahil bulunduğu
grup, umumî harpte mağlûp olmuş, Osmanlı
ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır
bir mütarekename imzalanmış... Büyük har-
bin uzun seneleri zarfında millet yorgun ve
fakir bir hale düşmüş... Millet ve memleketi
umumî harbe sevk edenler, kendi hayatları
endişesine düşerek memleketten firar etmiş-
ler... Saltanat ve hilâfet mevkiini işgal eden
Vahdetin, mütereddi şahsını ve yalnız tah-
tını temin edebileceğini tahmin ettiği deni
tedbirler araştırmakta... Damad Ferit paşa-
nın riyasetindeki kabine aciz, haysiyetsiz,
cebin yalnız padişahın iradesine tâbi ve o-
nunla beraber şahıslarını vikaye edebilecek
her hangi vaziyete razı... ordunun elinden
silâh ve cephanesi alınmış ve alınmakta...

"İtilâf devletleri, mütareke ahkâmına ri-
ayete lüzum görmüyorlar. Birer vesile ile
itilâf donanmaları ve askerleri İstanbulda...
Adana vilâyeti Fransızlar, Urfa, Maraş, A-

yıntap İngilizler tarafından işgal edilmiş
Antalya ve Konya da İtalyan askerleri; Ma-
zifon ve Samsunda İngiliz askerleri bulun-
yor.. Her tarafta ecnebi zabıt ve memurları
ve hususî adamları faaliyette... Nihayet
başı olarak aldığımız tarihten dört gün
15/ Mayıs/ 1919 da itilâf devletlerinin
vafakatile Yunan ordusu İzmir çıkarılıyor.

İşte Atatürkün engin ve ilâhi bakışı
karşısında canlanan felâket tablosu bu
O herçümerç içerisinde hakikati on-
başka kimse idrak edememişti. Millet
düştüğü bu ağır felâket acıları için
kendisine uzuncak bir el arıyordu. Fakat
kara günlerde herkes başının çaresine ba-
maktan ilerisini göremiyordu. Atatürk mil-
lin ruhu idi. Vicdanında tecelli eden millî ir-
adenin ateşile gördüğü vaziyete karşı derh-
kararını vermişti. Bu uçurum karşısında
bir kimsenin tasavvur edemeyeceği o da-
yane kararı şu idi:

"Millî hâkimiyete müstenid, bilâkay-
şart müstakil bir Türk devleti kurmak!..

Onu bu karara sevkeden yine maver-
ları bir anda gören o müthiş zekâsının ese-
idi: Çünkü tarih doğdu doğalı ona hâkim
olarak yaşamış olan büyük türk ırkının ö-
miyeceğine ve esareti kabul etmiyeceğini
nanıyordu.

Uçurumun kenarına yuvarlanmış olan
Türk yurdunu O, tek başına kurtardı. Or-
dusu, silâhı, gemileri fabrikaları yoktu, fa-
kat tarihin bütün mukadderatına hâkim olan
güneş zekâsı vardı. Millet bu meşalenin ş-
caklığı ve kudreti altında toplandı, onun
arkasında yürüdü; zafere ulaştı. Bütün dün-
ya Türkün varlığını tanımış oldu.

Onun koyduğu millî ve insanî düsturları
yalnız Türkiye için değil, bütün dünyanın
kabul ettiği birer kanun hükmündedir. Bu
ittbarla Atatürk dünya milletlerinin mürşid-
ve mürebbisi olmuştur. Bugün beşeriyetin

-Devamı 17 nci Sahifede-

—= ATATÜRK VE İLİM —=

Yazan : C. SEZGİN

Değil muasırları arasında, Dünya tari-
hinin kayıt ettiği devlet reisleri, dev-
let şefleri arasında ilimle bu kadar alâka-
sı olan bir şahsiyet yoktur.

Atatürk bir alim olarak milletin ba-
şına geçmedi; Bir asker olarak ortaya a-
tıldı. Fakat daha pek eskiden ilim ile aşı-
na olduğunu anladık. Daha pek genç iken
Monteskiyo, Valtter, Kalaylı gibi meşhur
müellifleri okumuş; içtimai ilimlerin her
sahasile meşgul olmuş; hatta okadar fazla
meşgul olmuştu ki onları tenkit bile et-
mek hakkını kendinde görmüştü.

Atatürk'ün edebiyat ilede meşgul oldu-
ğu her cümlesinde vazihen gözüktür. İşte
hitabet nevinin bir şahikası gibi yükselen
« Büyük Nutuk » işte mektuplarının kul-
landığı lisan... Muhakkak ki büyük bir
hatip olarak ortada görünmeden evvel bu
yolda mümarese ve temrinler yaparak bir
ihzari devre geçirmiştir. Zira bu kadar
kuvvetli hatip anadan doğma olamaz. Ata-
türk, be ki diğer edebi ilimlerle meşgul
olmuştur. Fakat o büyük adam. kariin
önüne nazariye ve düşünce atmasını sev-
mez, O görmek isteyenlerin önüne hakika-
ti atar. Bütün büyüklüğü realiteyi vazih-
hen ve görmek göstermekten gelir.

Ona gelinceye kadar bütün türk hü-
kümdarları kendilerinin dört yüz çadır
halkından geldiğini biliyor, bunun aksine
söz söyletmeyordu. Atatürk'e kadar mü-
nevverlerimiz bile kendilerin Timürlenk,
Cengiz, Attila, Mete soyundan geldiğini
şiddetle red ediyor; Bunu kendilerine bir
küfür sayıyorlardı. Bazıları o kadar ileri
gidiyorlardı ki « halen türk diye bir mile-

tin mevcut olmadığını » ileri sürerek
« Osmanlılık » umdesini müdafaa ediyor-
lar, ve bunuda siyasi bir menfaat umuyor-
lardı. Onlar için en büyük milli menfaat
« bilâ tefrik cins ve mezheb » idi.

Beşer zekâsının her sahasında bir
mümessili olan mili dehamız, aynı zeman-
da bir alimdir. Derin surette okuyan bu
Adam. okuduklarını neticelere ve hatta
kanunlara bağlamasını da bilir. İşte onun
irşadile başlayan tarih: Tarih sahasında
şahsen uzun boylu tetkikat yaptıktan son-
ra fikirlerini, fikirlerine hürmet ettiği a-
damlarla münakaşa etti. fikirlerinin daha
galip olduğunu gördü. Tarih kuruma-
usuli o verdi ve o usul dahilinde tarihin
tetkikini söyledi. usul verebilmek ilimde
en büyük unsurdur. Usulsüz hih bir ilim
teşekkül etmez. O zamana kadar tarih
dimek « şehzade ve sultanların hayatlarını
anlatmak, her parçası muhtelif reziletlerle
mülevves bulunnn « büyüklerin » hayat-
nı bir tezyinatçı gibi süslemek » di, Şim-
di bizde tarih şahısların değil, cemi-
yetlerin, milletlerin içtimai hayatlarını tet-
kik edon bir ilim oldu. Tarih kurumu bu
hakikatı bulup çıkardı; Dünyanın ilk me-
deni milletin türkler olduğunu isbat etti.

Atatürk milleti tarif ederek «dil birli-
ği» ibaresini söyleyordu. Fakat türk dili
ne idi. Şimdiye kadar yüzüne bile bakıl-
mamış «fikirlerin ifadesine salih olmayan»
nazarile bakıyordu. Halbuki dil medeni
fesirlerin en başında gelir O halde Ata-
türk'ün kafasında şu istifham kıvrıldı: «en
eski ve en mütekâmil dil hangisidir? bu-
nun için karıştımadığı lügat, müracaat et-
mediği lisaniyat alimi kalmadı; hepsile ay-

-Devamı 18 nci Sahifede-

ATAMIN

ACISI

Yazan : V. KURŞUNCU

Bugüne kadar birçok acılı acılı insanlar gördüm. Elemin kıştırdığı çehrelerde, beliren iltvalar arasından yuvarlanan yaş damlacıklarının bir yüzü nasıl tüllediğini bir vücudu nasıl titrettiğini bilirim.

Ölüm yıldırımının düştüğü ocaklardan boşanan sağanakların acı hatıralarından bazısı kalbimde pek çoğu da hatıramda halâ yaşıyor.

Fakat millet hıçkırığını bir dünya ağlayışını görmemişim. Daha büyükler bilmiyor tarih de yazmıyor.

Atanın ölümlü ihtiyar dünyayı bile kanburlaştırdı sanki.

Dağlar devrilse, yer yarılsa, gök parçalansaydı bir tabii hâdisesi der geçerdik. Fakat bu ölümü bu düşünüy izah etmiyor. Bütün Türk milletinin tabiata ilk inkârı tabiata ilk isyanı bu ölüm olacak.

Bir milletin güvenci bir cihanın mucizesi ölür mü? Ölüm ona yakışmıyor bile; ölümleri yeneni ölmüş olması ne acı acı..

Ecel, ecel olduğu gündenberi bu kadar büyük bir cinayet işlemedi. Ölüm kararın listesine bir ad yaydı; öğünür mü? Utanır mı bilmem! Everest yükselmiş acımıza örnek değil pilânet derinmiş, yaramızın eş değil. İçimiz yanarken ağlıyoruz, ağlarken yanıyoruz.

Bir kayıp ki tesellisi yok. Ne hazin. İçimizin zehri gözlerimizden boşanıyor. Gülmeği öğreten, elemi unutturan Atatürk göz yaşlarımızı ölümüne dökmek için mi saklattı bize..

Sevgili Atam!..

Görürdün, gösterirdin, koşardık; her

yokuş başı bin bir gıdasile bizi besler b okşardı. Afyon sırtlarından verdiği i retle İzmir sularında yıkanan irademiz, m deniyet yolundaki emrinle semalara yüksel [Bugün bize bizi bütün dünyaya Tür anlatamın] hasretle kavruluyoruz. Bir m let olmanın imanını taşıyarak Türk oluş verdiğii zevkle yükseklerde dolaş gönüllerimiz Atanın hasretile sızlıyor.

Asırların ızdırabı ile saçları ağaran t rih bizden sonraki torunlarına bizi anlats fakat, hayır.

Yalnkılıçların alkanlı zaferlerini, çöke medeniyetlerin boğuk iniltilerini, hara yurdların baykuş ürpermelerini, tatlı üm lerin solgun renklerini anlatmak belki mün kün. Fakat Atanın ölümüyle açılan yararı acısını ancak biz biliriz.

Ulular ulusu Ata!..

Sana malik olmanın heyecanile titred ğimiz günlerde bizi bize ne güzel tarif e miştin. "Ne mutlu Türküm diyene!.."

Şimdi senden ayrılmak bedbahdlığını acısını nasıl anla'alım. Böylece kalsın. Yan dılar, ağladılar, anlatamadılar. Desinler âye mut ruhunla bu kusurumuzun yan yana ya şmasını acimize bağışla Atam..

ATATÜRK'üm

Dağlar rüzgârlarında, Sular çağlayanında
Yalnız senin Adını anıyor Atatürk'üm
Bütün Ulus bu anda, bütün tarih bu anda
Öksüz bir evlât gibi yanıyor Atatürk'üm

Ufuklara yaslanup boynunu büken güneş
Derdini denizlere dağlara döken güneş
Göksünü yırtıp kalbini söken güneş
İçli bir gönül gibi kanıyor Atatürk'üm

N. N. EDCÜER

EN BÜYÜK YASIMIZ

YAZAN : F. ERDOĞAN

Onu, üç kitada yer tutan Türklük, se nelerdenberi bünyesinde yetiştirdi. O, gaf let, celâlet içinde yurdu düşünmiyen insan lara ayrı ayrı vatan ve millet sevgisini anlattı. Güneşe erken kavuşan yurdun, ba ndaki zulmeti onsuz atamadı. O, yüz mil letin binlerce senede yetiştiremediği hari kalarından biriydi. Eli kolu kullanılmıyacak hale getirilmiş, mor dağların yeşil bağ ların ortasındaki hastayı didiklemek için memleketin havasında dolaşan kuzgunlara o, yatan adamdaki dirilen, şablanan kuv vetini gösterdi. Cansız gibi yatan adamın başındaki cellâtlara, Türkün öz kudretini bir daha tanıttı. Senelerce vatan diye uy kusunu terketti. Yıllarca cepheden cepheye koştu..

Etrafına sevgi, itimat dağıtarak iyiyi, ileriye, doğruyu göstererek dünyanın bir daha tesadüf emediği kahraman varlıkla rını yurd için harcadı.

Bugün, her eli kalem tutan onun, için: Kahraman - Dâhî - Kumandan - İnkılâpçı tarihe sığmıyan adam gibi, ve daha birçok vasıf verdiler. Fakat bu kelimelerin idrâk

ATATÜRK VE TÜRK TARİHİ

Onun ölümü karşısında duyduğu derin tees sür ve ızdırabın asıl manası bu noktadadır.

Ey büyük Atamız! Bugün senin maddî varlığını kaybetmiş bulunuyoruz. Bir tufan kesilen göz yaşlarımızla vatanın bağı sula nıyor.. Fakat sen ölmedin ve ebediyyen öl miyeceksin. Zira şairin dediği gibi, "Kürre nin sırtı bu tabut cesimî," nasıl çekebilir?..

Kalbimiz ve gönlümüz seninle dolu.. Sen bizim idealimizsin. Vaktile Türk mille tine karşı söylediğin büyük hakikatı tekrar ederek çizdiğin yolda yürüyoruz:

"Benim naziz vücudum birgün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır!.."

edilen manasından başka o bence, yirminci asırda; dürüst inanışı, serbest düşünüşlü, medeniyeti, insaniyete hayranlığı, her türlü ileri -iyiyi- doğruyu öğreten bir kaynaktı.

Öyle bir pınar ki: Aynasında kurtuluş sırrını, tadında kevser lezzetini verdi. Öyle bir şûle ki: Gözünün şimşeginde geçmiş senelerin geriliğini eriterek içtimaî kabiliyete göre cevherli bir ilerilik yolunu çizdi. Yine öyle bir Önder ki:

Asırlarca milletin tersine dönmüş bah tını müsbet bir yöne çevirdi. Sakaryada üstün kuvvetlere galebe çalışın mihenkini yarattı. Afyonda, dünya harp görüşünün klâsik nazariyelerini altüst etti. Orada kan la - cesaretle yokluklarla mücadele ederek bir milleti yeniden yaratmanın mümkününü gösterdi. O sıralarda Manisa.. Dağların güneş görmeyen yosunlu koltuklarında düş man zulmünün ızdıraplarını kanlanan göz lerile anlatıyordu. Büyük taarruzdan 12 gün sonra kızıl bir alev halinde albayraklı kitlelerin görünüşü, Manisahlara ümit, istiklâl, hürriyet havasını teneffüs ettirdi. O kara günlerin bağrında, bir şimşek gibi çakan, nur saçan Mustafa Kemal bugün yeşil manisaya acı ve ışıklı zamanları hatırlatark kalplere gömülen bir güneş ha linde yaşıyor. Atamızın hasta günlerinden beri her an ocaklarda en nazik yerimizin acısı ve endişesi gibi alâkadar olduk. Bütün Türk dünyası gibi - dünya gibi can evimizdeki acı durmuyor. Fakat yüce ruh yurdunun rüzgârında bile senin mevcudi yetin bütün şumulile yaşıyor..

== ATATÜRK VE İLİM ==

(Başlarafı 15 inci sahifede)

rı ayrı münakaşa etti. Bir fransız şarkiyat alimi onunla konuştuğu zaman bir devlet şefinin aynı zamanda bir alim olduğunu görünce hayret etti. Her alime her müellife her fikre hürmet etti. Bütün dünya öğrendiki hakikaten medeniyet türklerin en eski yoldaşdır türklerin kolunda dünyanın her kıtasını dolaşmıştır,

Devrimize bakacak olursak: Almanya-da kitabın üzerinde müellifin imzası yahudi ise: kitap yansın;

Kitabın muhteviyatında «Ferdiet» üstün bulunuyorsa kitap yansın;

Kitapda rusyanın ismi geçiyorsa kitap yansın.

Muharrir açık fikirli, fikir hürriyetine

sahip ise: Almanyadan çıksın veya bizim dedigimizi yazsın;

Her hangi bir heykel veya sanat eser almanlar hakkında ufak bir hata yapmışsa o muazzam sanat eseri parçalansın!

Türkün ezeli ve ehedi müsamahası Atatürkte tam kemâlini bulmuştur, Fikir re hürmet etmek Atatürkün belli başlı vasıflarından birini teşkil eder.

Hulasa: Atatürk her sahada olduğu gibi ilmi sahada da insan zekâsının medar-ı iftihar olacak bir varlıktır. Bu memleket te siyasi, içtimai yolların haritasını çizen Atatürk ilmin de pilanını yapmıştır. Biz o yolda yürüyüşümüze devam ederek Ona lâayık evlât olduğumuzu isbat edeceğiz.

